

La nova situació jurídica de les persones amb discapacitat

Rosa Artigas Porta
Advocada i professora associada a la UPF

El Parlament Català ens ha regalat aquest estiu una important reforma que incideix en totes les persones que estiguin afectades, o puguin estar-ho, per una discapacitat. Certament era previsible l'actuació ràpida del nostre legislador català tenint en compte que l'Estat espanyol va aprovar la Llei de 2 de juny d'enguany, que estableix una nova regulació en matèria de discapacitat. El decret llei adapta per fi la figura de l'assistència als drets de les persones amb discapacitat que recull la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, aprovada a Nova York el 13 de desembre de 2006 per l'Assemblea General de Nacions Unides.

Era necessària aquesta reforma tenint en compte que Espanya va ratificar la Convenció i el seu protocol facultatiu el 21 d'abril de 2008, aprovant la Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'Adaptació Normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat per la qual ja s'aprofundia en el model social de la discapacitat, salvaguardant els drets d'aquestes persones amb l'objectiu d'afavorir la presa de decisions en tots els aspectes de la seva vida, tant personal com col·lectiva. Era una manera d'avançar cap a l'autonomia personal desinstitucionalitzada i garantir la no-discriminació en una societat plenament inclusiva.

Des del naixement tots tenim capacitat jurídica, una capacitat que ens permet ser propietaris de béns, acceptar herències, vendre, comprar, demanar préstecs, etc., i només la perdem amb la mort. Ara bé, per tal d'exercir aquests drets i també obligacions, és necessari tenir capacitat d'obrar, una capacitat que tenim totes les persones majors d'edat pel fet de ser-ho i en tant que no estiguem privades totalment o parcialment per una resolució dictada per un tribunal de justícia. Quan es tracta de menors d'edat, la capacitat d'obrar l'exerciten els espec-

tius progenitors fins la majoria d'edat.

Fins ara, qualsevol persona major d'edat afectada per una discapacitat (alzheimer, demència senil, per exemple) havia d'anar als tribunals, directament o bé a través de la família, per sol·licitar una modificació de la seva capacitat amb l'objectiu de tenir un tutor, curador o simplement veure prorrogada la potestat parental dels pares.

Negar a aquestes persones la capacitat jurídica comportava privar-les de molts drets fonamentals tals com el dret de vot, dret a casar-se i fundar una família, drets de reproducció, dret a atorgar el seu consentiment per les relacions íntimes i el tractament mèdic i dret a la llibertat. El tutor o la tutora podien substituir la persona amb la capacitat modificada en la presa de decisions.

Com no podia ser d'una altra manera, des del passat 3 de setembre es reconeix el dret de les persones amb discapacitat a rebre "un suport" per poder exercir la seva capacitat i evitar una resolució judicial. És una reforma adreçada bàsicament a persones majors d'edat a les quals se'ls permet que la figura de l'assistent tingui en compte la seva voluntat i gustos. El text implica un canvi de paradigma i estableix un model de discapacitat basat en els drets, la dignitat i l'autonomia de la persona i, especialment, la seva voluntat i preferències.

Malgrat que des del mes de gener del 2011 a Catalunya ja teníem unes institucions de suport que han operat sense la necessitat que la capacitat de la persona concernida estigués modificada judicialment, com ara els poders en previsió d'una situació d'incapacitat, o l'assistència, a la pràctica la majoria de les mesures s'havien d'acordar des dels tribunals en un procés de modificació judicial de la capacitat. No es podia constituir l'assistència si no es demanava en un tribunal de justícia.

QUINES SÓN LES QÜESTIONS QUE CAL TENIR EN COMpte DES DEL 3 DE SETEMBRE D'ENGUANY?

Que tota persona major d'edat pot sol·licitar, en previsió o apreciació d'una necessitat de suport, la designació d'una o més persones que l'assisteixin si la necessitat per exercir la seva capacitat jurídica, com per exemple administrar comptes bancaris, vendre algun immoble, demanar un préstec, sense tenir l'obligació d'anar als tribunals de justícia. La nova regulació connecta amb la realitat social i facilita ràpidament i desjudicialització del suport de la capacitat. Es manté la via judicial però es permet anar a notaria per constituir-la, i amplia així l'abast de l'assistència per tal que pugui adaptar-se a les múltiples situacions a les quals han de fer front persones amb diversos graus de discapacitat.

ÉS GRATUÏT NOMENAR UN ASSISTENT? Sí, la designació de l'assistent és voluntària i s'exerceix de forma gratuïta, i ha de proporcionar el suport concret que la persona amb discapacitat necessita per als actes que no pot fer per si mateixa.

QUÈ CALDRÀ FER? Anar a la notaria o presentar una sol·licitud de constitució d'assistència al tribunal. Si es compareix a notari cal fer-ho amb la persona de la seva confiança per tal de constituir l'assistència i que aquesta operi quan sigui necessari l'ajut per poder exercir drets i obligacions, i deixar per escrit com funcionarà aquesta assistència i en què consistirà, i establir fins i tot com ha d'ajudar-se pel que fa relació a la cura de la seva persona, per exemple acompanyament a metges o prendre decisions d'hàbits de vida, de salut, canvi de domicili, comunicacions, etc. A partir de l'entrada

que està en una situació de necessitat els fets que justifiquin l'adopció aquestes mesures de protecció.

QUIN ÉS L'AVANTATGE DE CONSTITUIR UNA ASSISTÈNCIA? Els actes jurídics que faci una persona amb discapacitat sense la intervenció de la persona que l'assisteix podran ser anul·lats en el termini de quatre anys des de la celebració de l'acte jurídic.

I QUI PODRÀ DEMANAR L'ANUL·LABILITAT? La persona assistida, qui l'assisteix i fins i tot les persones que el succeeixin a títol d'herència. Per exemple, en el cas d'una persona amb discapacitat que fa compres inadequades o demana petits préstecs sense la signatura de l'assistent.

QUÈ PASSA AMB LES TUTELES O CURATELES O LES PRÒRROGUES DE LA POTESTAT PARENTAL ACORDADES ABANS DEL 3 DE SETEMBRE D'ENGUANY? Caldrà demanar la revisió de les mesures que s'hagin acordat i, si escau, demanar la constitució d'una assistència, una revisió que s'ha de fer en el termini d'un any des de la sol·licitud.

ARTIGAS

ADVOCATS

DESPATX ESPECIALITZAT EN EL DRET DE FAMÍLIA

Serveis d'assessorament en dret civil i especialment en dret de família, amb absoluta professionalitat i compromís amb el client des de fa vint-i-cinc anys.

DRET CIVIL

DRET DE FAMÍLIA

DRET DE SUCCESSIONS

C. Girona, 2, 3r 1a - 08402 Granollers
Tel. (+34) 93 860 43 43 - Fax (+34) 93 860 40 28
www.artigasadvocats.com

Castillón Assessors, S.L.

info@castillonassessors.com

C. Espronceda, 75, bxs.
08430 La Roca del Vallès

- ASSESSURANCES
- DECLARACIONS RENDA
- ASSESSORIA FISCAL-LABORAL
- ASSESSORIA COMPTABLE
- TRÀMITS ADMINISTRATIUS
- ADMINISTRACIÓ DE FINQUES

Tel. 93 842 44 77
Fax 901 02 19 71